

Gemensam värdegrund för äldreomsorgen i Stockholm (Dnr 327-1325/2010).

Pensionärsrådet har beretts tillfälle att yttra sig i ärendet och vill anföra följande:

Utgångspunkt

Ålderdomen kommer smygande på oss alla med ett ökat behov av stöd och hjälp. Den dag då vi börjar ha ett ökat behov av äldreomsorgens tjänster har inte sällan kraften att bestämma om sin egen person försvagats. Det torde dock finnas kvar en önskan att tjänsterna ska kunna anpassas efter vår egenart, särprägel och temperament samt intressen. Att välja vård- och omsorgsboende, när den tiden kommer, kan vara svårt och frustrerande. Det gäller särskilt när utbudet är stort. Man har begränsade möjligheter att bilda sig en uppfattning om olika boendens kvalitet och när man kan få bostad på önskad plats. Många hoppas att så länge som möjligt kunna bo kvar i den ordinarie bostaden.

Den grupp äldre som kommer i åtnjutande av äldreomsorgens service och omvårdnad kan sålunda anses som en relativt svag grupp fysiskt, psykiskt, socialt och i vissa fall ekonomiskt.

Innan beslut tas om den gemensamma värdegrunden för äldreomsorgen måste man ta hänsyn till dessa förhållanden. Ett aktivt stöd med medkänsla och förståelse behövs för de äldre som måste välja äldreomsorgen tjänster. Det är också en förutsättning för att de äldre ska kunna få leva ett värdigt liv och känna välbefinnande, trygghet och få ett meningsfullt liv.

Värdegrund

Begreppet värdegrund började användas i svenskan på 1990-talet i diskussioner kring framför allt ett kollektivs etiska grundvalar, t ex en stat, institution, förening eller folkrörelse. Det kan också syfta på de mest grundläggande principerna inom en ideologi eller religion. Man ser ordet förekomma allt mer i den offentliga debatten.

Regeringens förslag på inriktningen av socialtjänstens verksamhet inom äldreomsorgen kallas värdegrund i propositionen "Värdigt liv i äldreomsorgen" (2009/10.116). Det föreslås att det i socialtjänstlagen införs en bestämmelse enligt följande:

Socialtjänstens verksamhet, som rör omsorg om äldre, ska inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande (värdegrund).

Äldreförvaltningen föreslår följande gemensamma värdegrund för äldreomsorgen i Stockholms stad:

Äldreomsorgen i Stockholm ska präglas av självbestämmande, individualisering och valfrihet. Utformningen av det stöd som ges ska inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande, trygghet och meningsfullhet.

Pensionärsrådet i Spånga – Tensta - Allmänna synpunkter anser

Pensionärsrådet anser att de i värdegrunden använda begreppen är synnerligen omfattande och lika gärna skulle kunna gälla alla samhällsmedborgare.

Begreppen är mycket abstrakta och kräver en ingående analys och konkretisering för att kunna användas i den ordinarie verksamheten. Viss hjälp kan fås i den nämnda propositionen, där begreppen i viss mån utvecklas närmare.

Ordet *värde* är förknippad med något positivt. Det är också relaterat till någon form av handling. I detta fall synes det beskriva hur äldreomsorgens personal ska bete sig gentemot de äldre. Det gäller inte bara det mänskliga beteendet utan också hur personella och ekonomiska resurser ska tilldelas för att realisera innebörden av denna värdegrund.

Ordet *grund* kan sägas vara en samlingsbeteckning av alla de principer som innefattas i begreppet värdegrund. I det ordet kan ligga inbäddat motivet för värdegrunden. Tydligare framgår detta i äldreförvaltningens förslag om självbestämmande, individualisering och valfrihet. I sistnämnda tillägg skymtar något av den politiska ideologin.

Regeringsförslaget har inte formulerats som en rättighet för den enskilde utan endast som ett slags värderingsinstrument för verksamheten i äldreomsorgen. På så sätt blir innehållet i förslaget inte särskilt förpliktigande för kommunen.

I äldreförvaltningens förslag kan man därför inte gå längre. Man är nödsakad att betrakta värdegrunden som ett instrument som anger äldreomsorgens inriktning.

Äldreförvaltningens synpunkter och förslag

Värdegrund

Äldreförvaltningen ska enligt förslaget ta fram en beskrivning av hur verksamheterna kan inarbeta värdegrunden i det konkreta arbetet. En folder och ett studiematerial på stadens webbplats är under utarbetande och under 2010 avser man att genomföra dialogmöten.

Enligt pensionärsrådet har människor som arbetar i äldreomsorgen olika livsvärldar, erfarenheter och livsåskådningar. Det går därför inte att bara diskutera innehållet i begreppen som innefattas i värdegrunden. Tillräckliga ekonomiska och personella resurser måste också anslås bland annat för att djupare informera om innebörden i de begrepp som värdegrunden innehåller. Dessa måste göras tillräckligt konkreta och begripliga för dem som skall tillämpa bestämmelsen och andra regler, som har samband härmed. Det gäller också att förstå och ta till sig den etik som innefattas i värdegrunden och dra konsekvenserna därav. Dessutom kan innebörden ändras efter utvecklingen i samhället. För detta krävs en kontinuerlig utbildning som bör ingå som en naturligt led i verksamheten.

Ökat inflytande för äldre

Pensionärsrådet anser att biståndsbedömningen bör göras så smidig och flexibel som möjligt. Det är en förutsättning för att öka de äldres inflytande och delaktighet. Det underlättar möjligheten att anpassa omsorgen efter varje äldres särskilda och varierande behov och önsknings. Det bör övervägas att i ökad omfattning göra viss service och vård sådan att den kan erhållas utan särskild eller med förenklad biståndsbedömning. Det kan avlasta biståndsbedömarna och samtidigt minska kostnaderna. Möjligheten för den äldre att påverka innehållet i äldreomsorgen kan också härigenom öka.

Värdighetsgarantier.

Pensionärsrådet anser att värdighetsgarantier förutsätter att äldreomsorgen förbinder sig att svara för en viss kvalitet i äldreomsorgen. Om i så fall kvaliteten inte kan upprätthållas måste den äldre ha möjlighet att få sina behov tillfredsställda på annat håll. I sådana fall bör äldreomsorgen svara för kostnaderna. Det bör undersökas om det system som redan finns med vissa ändringar kan användas som grundmaterial för garantierna.

Kompensation till enskilda.

Pensionärsrådet anser kompensation för t.ex. fel, brist, dröjsmål och skada, när det gäller service och vård i äldreomsorgen kräver ett regelsystem för att minska svårigheterna vid bedömningen. Det måste också finnas möjligheter att inom rimlig tid på annat håll få den

äldreomsorg som krävs. Givetvis bör det också finnas möjlighet för äldreomsorgen att vidta rättelse, om detta kan ske inom rimlig tid. Ett sådant system måste ge möjlighet till snabbt förfarande.

Det är inte lämpligt att stadsdelsnämnderna beslutar i sådana ärenden men de kan naturligtvis höras i ärendena. Helst bör det finnas en fristående reklimationsavdelning som beslutar.

Finansiering

Pensionärsrådet anser att en lättillgänglig information om värdegrunden och allt det som har samband därmed bör distribueras till medborgarna i god tid före ikraftträdande. Medel för detta bör anslås ur budgeten. Om inte det förslår bör statliga medel sökas.

Det behövs också medel för lämplig information och fullödiga utbildningsinsatser för dem som arbetar inom äldreomsorgen för genomförandet av värdegrundsprojektet och för verksamheten framöver. Finns möjlighet att söka statliga medel för dessa ändamål bör den utnyttjas.

För Stadsdelsnämndens pensionärsråd i Spånga -Tensta

Bo Werner

Nils Thulén